

ÅRSPLAN

➔ 2017-2018 ➜

Bollerød

INNHold

3. Forord
4. Personalet på Bollerød FUS barnehage 2017/2018
5. Samarbeidspartnere
6. Visjon og verdier
7. Barnehagens formålsparagraf
7. Barnehagens verdigrunnlag
8. Hovedmålene til FUS barnehagene
8. Serviceerklæringen
10. Satsningsområde 2017/2018 - Bærekraftig utvikling
11. Den livsviktige leken
14. FUS SmartMat
16. Vennskap og vennegaranti
17. Danning
18. Omsorg
19. Oppstart og tilvenning
20. Overganger innad i barnehagen
22. Merkedager
24. Progresjonsplan for ettåringen
25. Progresjonsplan 2-5 år gjennom fagområdene
  25. Kommunikasjon, språk og tekst
  26. Antall, rom og form
  27. Kunst, kultur og kreativitet
  28. Natur, miljø og teknologo
  29. Nærmiljø og samfunn
  30. Kropp, bevegelse, mat og helse
  31. Etikk, religion og filosofi
32. Skolestartklubben 2017-2018
34. Planlegging, dokumentasjon og vurdering
35. Årshjul

ALLE BARN
ER BEST!

VELKOMMEN TIL ET NYTT BARNEHAGEÅR!

Vi gleder oss til å ta fatt på et nytt barnehageår på Bollerød FUS.

Dette er et ekstra spennende år med ny rammeplan for barnehagene. Årsplanen tar utgangspunkt i den nye rammeplanen, og der kommer det tydeligere fram enn før, hva vårt samfunnsmandat er og hva barn og foreldre kan forvente seg fra barnehagen. Denne årsplanen er ment som et arbeidsverktøy for personalet i deres møte med barna hver dag, samt et innblikk for foreldre og samarbeidspartnere når det gjelder våre målsettinger og arbeidsmetoder.

Vi har valgt et felles satsningsområde på hele huset i år – bærekraftig utvikling.

Vi vil samarbeide enda tettere på tvers

av avdelingene og samtidig knytte enda sterkere bånd mellom store og små på Bollerød. En rød tråd i alt vårt arbeid er også FUS-barnehagene sine hovedmål, satsningsområder og visjon.

Vi jobber kontinuerlig med å utvikle og utfordre oss selv for å knytte en sterk faglig forankring, slik at vi kan gjøre dagene våre akkurat passe spennende, morsomme og trygge både for barn, foreldre og personal.

Tove Sagstuen

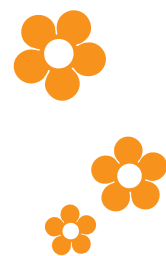
Daglig leder

Sendt til godkjenning til SU 30. juni 2017

**ALLE BARN
ER BEST!**

PERSONALET PÅ BOLLERØD FUS BARNEHAGE 2017/2018

HAKKEBAKKE- SKOGEN

**Elisabeth
Hanssen Nilsen**
Pedagogisk leder

Elise Skrivervik
Pedagogisk leder/
Barnehagelærer

Kristin Løkken
Assistent

**Veronica
Standerholen**
Assistent

TROLL- SKOGEN

**Jannicke
Johansen**
Pedagogisk leder

**Elzbieta
Gjesteby**
Assistent

**Linn Helen
Aadahl**
Assistent

**Narges
Ansaraniya**
Assistent

MAURTUA

**Stian
Nybøle Lie**
Pedagogisk leder

**Wenche
Nilsen**
Fagarbeider

**Eli-Ann
Sundland**
Assistent

Tove Sagstuen
Daglig leder

Inger-Lise Mysen
Kjøkken

SAMARBEIDSPARTNERE

- ★ Halden kommune
- ★ Bedriftshelsetjenesten
- ★ Barnevern
- ★ PPT
- ★ Skolene i Halden
- ★ Helsestasjon
- ★ FUS-nettverk

EIERSTYRET

Siden Bollerød FUS barnehage eies og drives av Trygge Barnehager, har vi et styre som holder øye med driften i samarbeid med daglig leder.

Styreleder: Eli Sævareid

Styrerepresentant: Ludvik Heian Pettersen

Daglig leder: Tove Sagstuen

SAMARBEIDSUTVALGET 2017/2018 (SU)

Foreldre

Trollskogen: Gry Andersen og

Anne Charlotte Lorentzen

Maurtua: Cecilie Kildebo

Hakkebakkeskogen: Elisabeth Løvåsen,

vara: Linda Therese Kvalheim

Personal

Elisabeth Hanssen Nilsen

Jannicke Johansen

Tove Sagstuen – daglig leder deltar

som eiers representant

VISJON OG VERDIER

VERDIER

Summen av verdiene våre er hva det forventes av oss når vi er på jobb, det være seg i samspill med barna, i møte med foreldre

eller i samarbeid med kollegaer. Vi har valgt å sammenstille alle punktene under ett, da alle skal møtes og behandles med likeverd, nysgjerrighet og respekt.

GLØDENDE

- ★ Vi har godt humør.
- ★ Vi er engasjerte og stråler med barna.
- ★ Vi er lekne og spontane voksne.
- ★ Vi er fantasifulle.
- ★ Vi er nysgjerrige.
- ★ Vi har humor.
- ★ Vi møter hverandre med et smil.
- ★ Vi skaper hverdagsmagi.

SKAPENDE

- ★ Vi er nysgjerrige og undrer oss sammen med barna.
- ★ Vi er opptatt av læring i prosesser og ikke sluttresultat.
- ★ Vi tenker nytt.
- ★ Vi er lekne.
- ★ Vi bidrar til mestringsfølelse.
- ★ Vi skaper gode opplevelser.

TILSTEDEVÆRENDE

- ★ Vi er forberedt når vi kommer på jobb.
- ★ Vi ser enkeltbarn og deres behov.
- ★ Vi er anerkjennende.
- ★ Vi har et sterkt fokus på vennegaranti og venneanskaffelseskompetanse.
- ★ Vi er fleksible.
- ★ Vi gir tilbakemelding om barnas hverdag
- ★ Vi verner om leken og tenker at leken kommer først.
- ★ Vi tar vare på de gode øyeblikkene.

«SAMMEN GIR VI
BARNDOMMEN VERDI, LEK OG
GLEDE. HVERDAGSMAGI OG
VENNEGARANTI!»

BARNEHAGENS FORMÅLSPARAGRAF

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering. (Barnehageloven § 1)

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Lek, omsorg, læring og danning skal ses i sammenheng.

Det fremgår av barnehageloven § 1 at barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som

er forankret i menneskerettighetene. Alle barnehager skal bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, slik som FNs konvensjon av 20. november 1989 om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO-konvensjonen).

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.

HOVEDMÅLENE TIL FUS BARNEHAGENE

HOVEDMÅL	I BOLLERØD FUS BARNEHAGE BETYR DETTE AT:
FUS barn har et positivt selvbilde	De voksne <ul style="list-style-type: none"> ★ Er gode rollemodeller ★ Har fokus på barnas mestring ★ Anstrenger seg for å forstå barnet ★ Bekrefter barnet på en positiv måte
FUS barn er trygge og forskende, de trives i lek og har vennekompetanse	De voksne <ul style="list-style-type: none"> ★ Har god kommunikasjon med hjemmet ★ Tilrettelegger barnehagen for lek og aktivitet ★ Tilrettelegger for god tilvenning til barnehagen ★ Tar tak i barnets interesser og lytter til dem ★ Jobber både i små og større grupper barn
FUS barn gleder seg til resten av livet, de vet de har påvirkningsmulighet og at innspillene deres teller	De voksne <ul style="list-style-type: none"> ★ Møter barnas spørsmål med interesse ★ Snakker varmt og positivt om viktige, vanskelige eller spennende ting ★ Legger til rette for at barnet får påvirke og medvirke i egen hverdag ★ Legger til rette for at barnet får lære om demokrati ★ Sørger for at det er gøy hver dag
FUS barn har det gøy i barnehagen	De voksne <ul style="list-style-type: none"> ★ Tøyser og har humor i hverdagen ★ Legger til rette for relasjoner, sosialt samspill og vennskap ★ Deltar i lek ★ Er aktive ute sammen med barna

SERVICEERKLÆRINGEN

FUS barnehagen har sin egen serviceerklæring. Her forteller vi foreldrene hva de kan forvente når de har barnet i en FUS barnehage. Bollerød FUS skal sikre at vi leverer et barnehagetilbud i tråd med serviceerklæringen. Dette vil være et jevnlig tema både på personalmøter og ledermøter i barnehagen. Serviceerklæringen gjennomgås med foreldrene på oppstartsamtalene og på foreldremøter. Innholdet har sitt utgangspunkt i lov om barnehager og rammeplanen.

SATSNINGSOMRÅDE 2017/2018

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

På bakgrunn av FNs klimarapport kan vi i dag si med sikkerhet at vi står ovenfor en rekke miljøutfordringer, og dagens økologiske problemer bør tilsi at miljø og miljøspørsmål må få større plass innen pedagogikken. I følge ProSus (Program for forskning og utredning for et bærekraftig samfunn) utgjør barn og unge en tredjedel av verdens befolkning og de må derfor få mulighet til å delta i beslutninger om sin egen framtid. Bærekraftig utvikling er et tema som anses som viktigere enn noen gang, og slik ønsker vi å påvirke barna på Bollerød allerede fra småbarnsalder.

Rammeplan for barnehagen (2017, s.10-11) skriver om bærekraftig utvikling: «Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre

og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn.

Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å få dekket sine. Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.

Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen.

Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen.»

Bærekraftig utvikling skal være hovedfokus på Bollerød gjennom hele året, og skal være synlig i barnehagens hverdager via grupper, aktiviteter, rutiner og lignende.

Vi skal jobbe med temaet på hver avdeling, men skal også jobbe med temaarbeid på tvers av avdelingene. Vi presenterer tema stort, og legger fokus på det barna selv viser interesse for. På vårhalvåret inviterer vi til foreldrekaffe med kunstutstilling, hvor vi skal synliggjøre hvordan vi har jobbet med tema gjennom barnehageåret.

Vi ønsker også deltakelse for foreldrene, så hvis noen foreldre tenker at du eller noen du kjenner har noe å bidra med her, er det flott om du tar kontakt med pedagogisk leder på din avdeling.

DEN LIVSVIKTIGE LEKEN

En ting er helt sikkert hos oss på Bollerød:

Her kommer leken først! Leken er iboende hos alle barn, og å leke, det er dagens viktigste gjøremål for barn i barnehagealder. I leken kan barnet bli den de vil, og er også en viktig måte for barnet å bearbeide opplevelser og å uttrykke seg på.

Det som kjennetegner de ansatte i barnehagen hos oss er at de forstår lekens egenverdi og betydningen den har for barndommen. Vi er tett på leken til enhver tid, slik at vi titt og ofte kan «sjekke inn». Slik blir vi også lekens beskyttere, som stiller oss til tjeneste i barnas lek. Det kan være at leken trenger en servitør, når barna er på restaurant, eller kanskje må man være kokk og hente litt puffet ris, for å tilføye leken det lille ekstra. Ved å være tett på leken ser vi hvem som leker med hvem, og kan også tilrettelegge for de barna som ikke kommer

like lett i lek som andre barn. Ansatte med lekekompetanse hjelper barna å utvikle seg, ut fra barnets egne forutsetninger.

Du har kanskje hørt: Jeg skal bare... fra barna dine noen ganger? For når barn leker, har de ingen opplevelse av tid. De leker fordi de liker det, og ikke for å oppnå noe. Likevel gir leken enormt mye til barnet: I leken bygges relasjoner, de viser omsorg for hverandre, de øver på å samarbeide, løse konflikter som oppstår, de blir kjent med nye ord og uttrykk, øver på turtaking, utvikler emosjonell kompetanse og empati, øver på å ta ledelsen og la seg bli ledet, bygge selvtillit, opplevd livsglede og humor.

Via leken kan vi favne om alle fagområdene i rammeplanen. Hvert fagområde er gjerne ikke frittstående, men flyter inn i hverandre ut fra hva vi leker. Butikklek gir god grobunn

for kommunikasjon, samarbeid, planlegging, forhandlinger og turtaking, mens herjelek favner bredt på konfliktløsning og fysisk aktivitet.

De siste årene har FUS-kjeden hatt fokus på egenledelse i lek og læring, og leken skal være i sentrum i alle FUS barnehager. Opplæring av alle pedagogene har vart siden 2013, og målet med satsningen er å øke forståelsen og forbedre kunnskapen hos alle ansatte innen området lek, særlig rollelek. Egenledelse er avgjørende for sosialt samspill, deltakelse og medvirkning i barnehagen. Vi vet at gode egenledelsesfunksjoner gir et godt grunnlag for utvikling av vennskap. Ny forskning viser at evnen til egenledelse er avgjørende for prestasjoner videre i skolen. Egenledelse beskrives ofte

som “hjernens dirigent” fordi det er evnen til å være aktiv og selvstendig i en oppgave over tid. Egenledelse er et felles begrep på funksjoner i hjernen som setter i gang og styrer det vi sier og gjør, hvilket vi også kjenner viktigheten av som voksne. Egenledelsen deles inn i syv deler, som kan ses av egenledelseshjulet under:

FUS SMARTMAT

BARN I FUS BARNEHAGENE SKAL HA RIKTIG NÆRING TIL UTVIKLING, LEK OG LÆRING. SMARTMAT SKAL SIKRE AT MATEN BARNET DITT FÅR I BARNEHAGEN BIDRAR TIL AT DE UTVIKLER SEG OG LÆRER PÅ BEST MULIG MÅTE.

1. VI SERVERER GRØNNSAKER TIL MÅLTIDENE.

Vi serverer grønnsaker så ofte vi kan – både oppskårne grønnsaker til brødmåltider, og varmmåltider med en stor andel grønnsaker.

2. VI BRUKER REN FISK ELLER FISKEMAT MED HØYEST MULIG FISKEINNHOOLD.

Vi er nøye med å velge produkter med mest mulig fisk, dersom vi ikke serverer ren fisk.

3. VI BRUKER RENT KJØTT ELLER KJØTT-VARER MED HØYEST MULIG KJØTTINNHOOLD.

Vi er nøye med å velge produkter med høyest mulig kjøttprosent, dersom vi ikke serverer rent kjøtt.

4. VI BRUKER MEST MULIG NÆRINGSRIKT KORN.

Vi bruker næringsrike kornsorter med mest mulig fullkorn (gjerne "gamle" kornsorter som emmer, spelt og byggryn). Vi bruker også flere ulike typer belgfrukter (som for eksempel linser og bønner).

5. VI BALANSERER INNTAKET AV ULIKE TYPER FETT.

Det betyr at vi bruker plantefett som for eksempel olivenolje og kokosolje, samt meierifett fra smør og ulike melkeprodukter.

6. VI BRUKER VANN SOM TØRSTEDRIKK.

Vi drikker vann når vi er tørste, og koser oss heller med mindre mengder av annen drikke.

7. VI BRUKER I STØRST MULIG GRAD NATURLIGE SØTNINGSSTOFFER.

Det betyr at vi bruker naturlig søte ting som f.eks. frukt, bær og honning (honning er ikke anbefalt til barn under ett år).

8. VI HAR GOD BALANSE MELLOM VARMÅLTIDER OG BRØDMÅLTIDER FOR Å SKAPE VARIASJON.

Vi serverer alternativer til brødmåltidet så ofte vi kan, slik at barna får et mer variert kosthold og inntak av nok grønnsaker.

VENNSKAP OG VENNEGARANTI

«Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og lede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former diskriminering.» (Barnehageloven § 1 Formål, 3. ledd)

Aristoteles sa en gang at «Ingen ville vel ønske å leve uten venner, selv om han hadde alle andre goder». Det er vi helt enige i hos oss på Bollerød. Å være venner betyr at man føler seg godtatt og betydningsfull akkurat for den man er, og det å leke og være sammen med andre barn er noe av det viktigste barn opplever gjennom barnehagehverdagen.

For at barn skal føle seg som en del av fellesskapet vi har i barnehagen, er vennskap en viktig faktor, og vi jobber kontinuerlig med å legge til rette for gode opplevelser barna imellom. Felles opplevelser og erfaringer er et viktig grunnlag for å ha noe å ta med seg inn i leken også.

Som du kan se av vår visjon gir vi en lovnad om vennegaranti i alle landets FUS barnehager. Vi vil gi barna «venneanskaffelseskompetanse», og med det forplikter vi oss til å gi barna de verktøyene de trenger for å kunne mestre et godt samspill med andre barn.

For å få til dette jobber vi hele tiden med voksenrollen hos oss. Vi skal være gode rollemodeller for barna, og de skal også se i våre relasjoner til andre barn og voksne hvordan vi tar kontakt med, og opptre i samspill med andre.

De ansatte må til enhver tid være tilstedeværende og observante, slik at de kan se hvor potensielle vennskap kan oppstå, innenfor sin egen avdeling, men også på tvers av avdelingene.

Vennskap er med på å styrke selvfølelsen og selvtilliten til barnet, som igjen er med på å styrke barnets sosiale kompetanse. Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle og kommunisere med andre på en god måte, og for å klare å danne vennskap er sosial kompetanse en viktig faktor. Mestring av sosiale ferdigheter krever erfaring med og deltagelse i fellesskap, og det er viktig at barna får varierte samspillerfaringer til enhver tid.

DANNING

”Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp.” (Rammeplan for barnehagen, 2017 s.21)

Danning handler om at hvert enkelt barn i fellesskapet skal få utvikle kunnskap, verdier og holdninger gjennom dialog hvor alle anerkjennes for det individet de er. Danning skal sette barna i stand til å tenke selv, søke kunnskap, reflektere over og vurdere vedtatte sannheter, stille spørsmål og yte motstand på egne og andres vegne. Danning

handler om å utvikle kunnskap, verdier og holdninger sammen, gjennom dialog – hvor alle anerkjennes som selvstendige mennesker med følelser og tanker i en felles prosess. Danning er en livslang prosess som foregår hele livet og danner grunnlag for barnets allsidige utvikling.

God selvfølelse er en viktig del av dannelsesprosessen, og vi skal legge til rette for at barna føler seg viktige, både ovenfor seg selv og i fellesskapet. Og for å kunne bidra i utviklingen av dannelsesprosessen, må vi legge merke til, anerkjenne og følge opp barnas perspektiver og handlinger. Alle barnets følelser skal til enhver tid tas på alvor, uavhengig av om det er glede, sorg eller sinne.

OMSORG

*«Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger»
(Rammeplan for barnehagen 2017)*

Personalet på Bollerød skal blant annet ivareta barnas behov for fysisk omsorg som stell, mat ro og hvile, men for at det skal oppleves som omsorg er kvaliteten på relasjonen mellom mennesker viktig. Personalet skal møte alle barna med innlevelse, nærhet og varme i alle situasjoner og gjennom hele barnehagedagen. Hjertet må være med. Alle barna trenger å bli sett, hørt, anerkjent og bekreftet. Barna trenger voksne som viser innlevelse, tar barnet på alvor og viser tillit og respekt.

Omsorg og læring henger tett sammen. Omsorg er en forutsetning for at barn lærer.

OPPSTART OG TILVENNING

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære» (Rammeplanen 2017).

Når barnet starter i barnehagen vil det få en primærkontakt som skal følge barnet og

foreldrene tett opp den første perioden i barnehagen. Vi bruker tid på å ta imot og bli kjent med nye barn og foreldre, slik at barnet utvikler trygghet, trivsel og et ønske om å være i barnehagen. De første dagene har barna korte dager og foreldrene er mye i barnehagen sammen med barnet for at overgangen skal bli best mulig for barnet. Den første dagen er foreldrene sammen med barnet hele tiden. Hvor lang tid barnet trenger på tilvenningen er individuelt for hvert enkelt barn. Vi tilpasser oss hvert enkelt barn og primærkontakten har en tett dialog med foreldrene den første perioden i barnehagen.

OVERGANGER INNAD I BARNEHAGEN

Overganger skjer også innad i barnehagen. Det året barna fyller tre år, begynner barn som går på Hakkebakkeskogen på stor avdeling. Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe. Etter at vi har bestemt hvilke

barn som skal begynne på Maurtua eller Trollskogen, starter barna opp med å spise frokost og leke litt på den avdelingen de skal begynne på et par ganger pr uke. Den første tiden blir det med en voksen fra småbarns-avdelingen.

MERKEDAGER

★ BLÅLYSUKER FRA UKE 38

Vi har tidligere hatt en uke hvor vi har fokusert på brannvern. Vi har besøkt brannstasjonen med skolestarterne, og resten av uka har vi hatt samlinger om hva vi må gjøre ved brann, hvordan legge til rette for at det ikke skal brenne og vi har brukt dukkene Eldar og Vanja. I år går vi enda dypere inn i temaet og kaller det for blålysuker. Her kan vi bruke mer tid både på brann, ambulanse og politi. Vi vil fange barns interesse og bygge videre på det de er interesserte i.

★ FN- DAGEN 24. OKTOBER

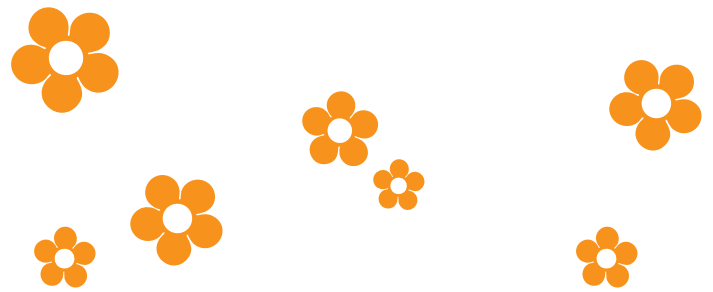
Vi samarbeider med Hand2Hand, en lokal organisasjon, som gir gaver og penger til fattige barn i Romania. Vi samler inn klær og leker i ukene før dagen.

FN-dagen faller alltid på 24. oktober. Det handler om å hjelpe andre, og det er en viktig verdi å lære barn. På FN-dagen er foreldre invitert til barnehagen, vi selger lodd og ting barna har laget og vi selger vår egen FN-suppe. Her kan foreldrene ta middagen med andre familier, og de får en mulighet til å bli bedre kjent med de andre barnas foreldre.

★ SAMEFOLKETS DAG 6. FEBRUAR

Rammeplanen sier at vi skal markere samefolkets dag. Vi har i ukene i forveien fokus på samene og ser på hva som kjennetegner samenes liv og virke. På samefolkets dag spiser vi «Bidos» med «Gahkko» som er et samisk brød.

GLØDENDE
SKAPENDE
TILSTEDEVÆRENDE

★ KARNEVAL 2. MARS

Tema for karnevalet velges i samarbeid med barna. Det blir ofte et tema som barna er opptatt av rundt denne perioden eller satsningsområder vi har jobbet mye med. Etter et tema er valgt, jobber vi i en prosess og utforsker temaet. Vi lager kostymene her i barnehagen sammen med barna. Vi dekker mange områder i rammeplanen med dette prosjektet. Blant annet med bærekraftig utvikling ved gjenbruk av klær, barns medvirkning og de fleste fagområdene. Karnevalet er noe vi gleder oss lenge til på Bollerød. Samtidig slipper foreldre innkjøp og ekstraarbeid hjemme.

★ BHG DAGEN 13. MARS - UTSTILLING OG FORELDREKAFFE

I mars hvert år er det barnehagedagen, og i 2018 er temaet "Kunst, kultur og kreativitet". Det blir kunstutstilling for foreldrene, barn og personal.

★ FUS DAGEN 26. APRIL TEMA - VENNSKAP

Hvert år feires FUS dagen, og her er temaet vennskap. Her samler vi alle barna i barnehagen for en felles markering, vi holder hender og viser at vi er sammen mens vi roper FUS' slagord.

★ 17 MAI MARKERING

Dagen feires 16. mai. Solheim Demenssenter ligger i barnehagens nærmiljø og vi har lang tradisjon med å markere dagen sammen med dem. Vi går i tog ned til Solheim og foreldre, besteforeldre og andre som vil være med er velkommen. På Solheim synger vi 17. mai-sanger for de eldre som har samlet seg for å treffe oss. Når vi er ferdige der, går vi opp i barnehagen igjen, hvor det er kaker og kaffe med barnas familier. En svært hyggelig tradisjon på Bollerød.

PROGRESJONSPLAN FOR ETTÅRINGEN

For de aller yngste barna finnes ingen spesi-
fikke fagområder. Fagområdene trer mer
fram som sider av livet som leves her og nå,
og integreres i lek og hverdagsaktiviteter.
De minste barna i barnehagen kjennetegnes
ved deres kroppslige utfoldelse. Alt det de
sanser i verden, det de forstår og måten de
tolker dette på – vil gjenspeiles gjennom
kroppen. Det er gjennom samspill barna
lærer å bygge relasjoner og skape sin egen
kulturelle identitet. En småbarnsavdeling gir
rom for at de minste barna i barnehagen er
mer uforstyrret og får utvikle seg med sine
likesinnede i sitt eget tempo. Slik blir de mer
synlige for hverandre og for de voksne på
avdelingen. Vi legger derfor stor vekt på lek
og samspill barn imellom. Vi voksne setter
ord på situasjoner, skaper nysgjerrighet og
undring ved å være tilstede sammen med
barna, på barnas premisser. Kunnskapen
skapes der barnet viser interesse og blir til
mellom barn-barn, barn-voksen og barnet
i møte med rom og materialer. Barns med-
virkning skal gå som en rød tråd gjennom
dagen. Barna skal kunne være med på å

prege sin egen hverdag, og vi voksne må
fange opp barnas signaler, og la barna være
medskapere av kulturen og det livet som
leves på en småbarnsavdeling.

For de yngste er ikke det viktigste at det
skjer så mye, og dagene skal ikke være
fylt opp med mange ulike aktiviteter. Det
viktigste for de minste barna er at det
som skjer er av høy kvalitet. Småbarns-
pedagogikk er først og fremst knyttet til
god kvalitet på opplevelser i hverdagen.
Som legging, mat, påkledning, bleieskift
og lek. Det er mye pedagogikk og læring i
hverdagssituasjonene. Vi voksne må «bo på
gulvet». De små barna må lades av nærhet.
Hvert barn trenger omsorg og stimulering
tilpasset seg. For god småbarnspedagogikk,
er samspillet rundt leken viktig. Vi voksne
bekrefter barnet i leken, følger med på
barnet og hva det er opptatt av, og hjelper
barnet med å strekke seg litt lengre. Det er
et vedvarende samspill over tid, og vi må
være oppmerksomt tilstede for hvert enkelt
barn.

JEG SKAL BLI
DEN BESTE MEG

PROGRESJONSPLAN 2-5 ÅR GJENNOM FAGOMRÅDENE

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

BARNEHAGEN SKAL BIDRA TIL AT BARNNA FÅR UTFORSKE OG UTVIKLE SIN SPRÅKFORSTÅELSE, SPRÅKKOMPETANSE OG ET MANGFOLD AV KOMMUNIKASJONSFORMER. I BARNEHAGEN SKAL BARNNA MØTE ULIKE SPRÅK, SPRÅKFORMER OG DIALEKTER GJENNOM RIM, REGLER, SANGER, LITTERATUR OG TEKSTER FRA SAMTID OG FORTID. (RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN 01.08.17)

2 ÅR	3 ÅR	4 ÅR	5 ÅR
<ul style="list-style-type: none"> ★ Aktiv bruk av språket i samspill med barna ★ Aktiv bruk av symboler og konkrete for å forsterke språket i det daglige arbeidet med barna ★ Vi benevner alt vi gjør og er lydhøre ovenfor barnas språk, både kroppslig og verbalt ★ Begynnende rollelek, imitasjon og dramatisering ★ Øve på å holde oppmerksomheten i kortere perioder/sitte i ro (samling) ★ Vi leser enkle billedbøker og samtaler om illustrasjonene	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal videreutvikle begrepsforståelse, utvikle et variert ordforråd gjennom gode samtaler under rutinesituasjoner og i lek ★ Rim, regler og sanger, høytlesning av bøker, eventyr og lydbøker er en naturlig del av hverdagen ★ De skal kjenne seg trygge på å delta aktivt i samtaler i en gruppe	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal kunne bruke språket for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær ★ oppmuntre til å gjenfortelle rim, regler og sanger ★ Billedbøker og faktabøker er tilgjengelig på avdelingen til enhver tid. Ved bruk av spill møter barna symboler supplert med tall og bokstaver	<ul style="list-style-type: none"> ★ Lære barna å lytte og til å bli lyttet til ★ La barna leke med språklyder, bokstavelyder, rim, tekst og lyder. Oppfordre barna til å skrive navnet sitt og gå på jakt etter bokstavelyder ★ Avskrivning og lekeskriving ★ Lekelesing og medlesning. Høytlesning og fortelling, gjenfortelling og dramatisering ★ Skoleforberedende aktiviteter med barna

ANTALL, ROM OG FORM

DETTE FAGOMRÅDET HANDLER OM Å OPPDAGE, UTFORSKE OG SKAPE STRUKTURER OG HJELPER BARN TIL Å FORSTÅ SAMMENHENGER I NATUREN, SAMFUNNET OG UNIVERSET. BARNEHAGEN SKAL SYNLIGGJØRE SAMMENHENGER OG LEGGE TIL RETTE FOR AT BARN KAN UTFORSKE OG OPPDAGE MATEMATIKK I DAGLIGLIV, I TEKNOLOGI, NATUR, KUNST OG KULTUR OG VED SELV Å VÆRE KREATIVE OG SKAPENDE. (RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN 01.08.17)

2 ÅR	3 ÅR	4 ÅR	5 ÅR
<ul style="list-style-type: none"> ★ Gjenkjenne sin plass i garderoben/eget navn ★ Få kjennskap til ulike geometriske former, størrelser og figurer ★ Telleleker. Vi teller og blir kjent med tall ★ Fokus på form, rekkefølge og størrelse ★ Sorteringer: Vi rydder og legger på plass 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal erfare ulike typer mengder og størrelse ★ De skal få delta i matlaging/baking/dekke bord, kunne rydde og sortere ★ Øve på preposisjoner, delta i konstruksjonslek, bygge med lego, klosser, tog-bane og øve finmotorisk med små og store perler ★ Eventyr: Geitekillingen som kunne telle til ti 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal erfare, utforske og leke med form og mønster ★ Delta i matlaging/baking/dekke bord, kunne rydde og sortere ★ Øve på preposisjoner, delta i konstruksjonslek, bygge lego, klosser, togbane og øve finmotorisk med små og store perler, smykkeperler osv ★ Eventyr: Skinnvotten ★ Barna skal få oppleve lekeglede med data, mattespill og tegnebrett ★ De skal spille brettspill og pusle, kunne gjengi mønstre og rekkefølge ★ Barna skal øve på å telle til ti, og hvor ha kjennskap til hvor mange enheter hvert tall symboliserer 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Gjenkjenne og benevne: sirkel, oval, firkant, kvadrat osv ★ Leker med geometriske figurer og kopierer sirkel, firkant og trekant ★ Måling, veiing ★ Konstruksjonslek ★ Spill med fokus på læring av tall og matematiske begreper ★ Legge til rette for mer avansert eksperimentering med former, mønster, lengde ★ Legge til rette for aktiviteter som er med og styrke og videreutvikle barnas forståelse av sammenheng mellom tall og mengde ★ Bruke telleregler og «ellemelle» regler ★ Kunne begreperne: liten, stor, ingen, mange, mye, lite, høyt, lavt, lang, kort, tynn og tykk

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

OPPLEVELSER MED KUNST OG KULTUR I BARNEHAGEN KAN LEGGE GRUNNLAG FOR TILHØRIGHET, DELTAGELSE OG EGET SKAPENDE ARBEID. I BARNEHAGEN SKAL BARNA FÅ ESTETISKE ERFARINGER MED KUNST OG KULTUR I ULIKE FORMER OG ORGANISERT PÅ MÅTER SOM GIR BARNA ANLEDNING TIL UTFORSKING, FORDYPNING OG PROGRESJON. BARNA SKAL STØTTES I Å VÆRE AKTIVE OG SKAPE EGNE KUNSTNERISKE OG KULTURELLE UTTRYKK. (RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN 01.08.17)

2 ÅR	3 ÅR	4 ÅR	5 ÅR
<ul style="list-style-type: none"> ★ Få kjennskap til finmotoriske aktiviteter som perling, klipping og liming ★ Bli kjent med fargene og fargenes navn ★ Dramatisere og leke enkle eventyr ★ Lytte til musikk og oppleve mangfoldet av sjangre ★ Tilrettelegge for dans og bevegelse til musikk ★ Bruk av rytmeinstrumenter og trommer 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal oppleve en estetisk dimensjon i fysisk miljø og innhold ★ Delta i ulike formingsaktiviteter ★ Sette ord på basisfarger gjennom lek og aktiviteter ★ Delta i sang, med rytmeinstrumenter, få erfaring med eventyr, musikk og dramatisering 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal oppmuntres til å studere estetiske fenomen og detaljer i møte med natur og fysisk miljø ★ Øve på rett blyantgrep, klippe i papir, lime og tegne og male på ulike måter ★ Erfare tredimensjonalt materiell som snø, sand, naturmateriell og isfigurer ★ Være delaktig i enkel dramatisering og kjenne seg trygge på å synge, spille med rytmeinstrumenter, danse og utrykke seg til musikk 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Lære å blande farger ★ Dramatisering til sang og musikk, eventyr og historier med konkrete og egen kropp ★ Inspirere til nye aktiviteter ★ Tilgang til ulike formingsmateriell som oppfordrer til å lime, klippe og sette sammen ★ Lage fortellinger, gåter og vitser sammen med barna ★ Bruke veving, brodering, fingerheklings og lignende ★ Møte barna på deres musikkønsker

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

OPPLEVELSER OG ERFARINGER I NATUREN KAN FREMME FORSTÅELSE FOR NATURENS EGENART OG OG BARNAS VILJE TIL Å VERNE OM NATURRESSURSENE, BEVARE BIOLOGISK MANGFOLD OG BIDRA TIL BÆREKRAFTIG UTVIKLING. BARNEHAGEN SKAL BIDRA TIL AT BARNA BLIR GLADE I NATUREN OG FÅR ERFARINGER MED NATUREN SOM FREMMER EVNEN TIL Å ORIENTERE SEG OG OPPHOLDE SEG I NATUREN TIL ULIK ÅRSTIDER. (RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN 01.08.17)

2 ÅR	3 ÅR	4 ÅR	5 ÅR
<ul style="list-style-type: none"> ★ Gå turer i skogen ★ Erfare og oppleve ulike planter, dyr og insekter gjennom ulike sanseopplevelser. Ta på, føle, se, smake og høre ★ Bli kjent med dyr gjennom bilder med fokus på dyrelyder ★ Tilrettelegge for varierte opplevelser og erfaringer i takt med naturens biologiske endringer året igjennom	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal oppleve glede ved å ferdes i naturen og få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen ★ Få erfaring med ulikt terreng og naturmateriell, få kjennskap til spor, insekter og småkryp	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal erfare hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv ★ Erfare ulikt vær og gode opplevelser ute ★ Samtale om vær, oppleve skiftninger i årstider ★ Gis erfaringer om hvordan et frø blir til plante, og hvorpå dette senere kan høstes i form av frukter ★ Få kjennskap til sortering av søppel ★ Delta i daglige gjøremål som å vanne, så, rake og koste ★ Samle insekter og småkryp	<ul style="list-style-type: none"> ★ Gi erfaringer med og kunnskaper om dyr og vekster og gjensidig avhengighet og betydning for matproduksjon ★ Økosystemer ★ Stimulere til undring og spørsmål i forhold til teknikk og fysikk ★ Legge til rette for forskning/eksperimentering både inne og ute ★ Sortere og plukke søppel. Lære om gjenbruk og re-sirkulering ★ Naturopplevelser til alle årstider. Kjenner på, plukker, smaker, lukter, samler på, utforsker og studerer naturen i de ulike årstidene

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

BARNAS MEDVIRKNING I BARNEHAGES HVERDAGSLIV LEGGER GRUNNLAGET FOR VIDERE INNSIKT I OG ERFARING MED DELTAGELSE I ET DEMOKRATISK SAMFUNN. GJENNOM UTFORSKNING, OPPLEVELSER OG ERFARINGER SKAL BARNEHAGEN BIDRA TIL Å GJØRE BARNA KJENT MED EGET NÆRMILJØ, SAMFUNNET OG VERDEN. (RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN 01.08.17)

2 ÅR	3 ÅR	4 ÅR	5 ÅR
<ul style="list-style-type: none"> ★ Bli kjent med seg selv og familien ★ Lære navn på barn og voksne i barnehagen ★ Utvikle samhold og gruppetilhørighet gjennom felles opplevelser ★ Turer i nærmiljøet ★ Hjelp barnet å bygge relasjoner og skape sin egen kulturelle identitet ★ Utvikle gode vennskap	<ul style="list-style-type: none"> ★ Fokus på opplevelser og erfaringer i nærmiljøet ★ De skal bli sett og hørt og de skal se, høre og ta hensyn til andre ★ Delta aktivt i markering av FN-dagen, og høre enkle historier om barn fra andre land ★ De skal få erfaringer med bruk av data/bilder	<ul style="list-style-type: none"> ★ Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett ★ Bli kjent med nærmiljøet ★ Bli sett og hørt, og de skal se, høre og at hensyn til andre, delta aktivt i markeringen av FN-dagen og høre historier om barn fra andre land ★ Få erfaringer med bruk av data/bilde ★ Barna skal ha kjennskap til sortering av søppel og øve på å kaste søppel i riktig dunk	<ul style="list-style-type: none"> ★ Vi er på turer i nærmiljøet. Berg bygdetun, Ole Brum skogen, tar buss til byen, besøker biblioteket, parken og lignende ★ Legger til rette for rollelek i skog og nærmiljø ★ Barna skal føle seg viktige og betydningsfulle i fellesskapet og oppleve at deres stemme teller ★ La barna få medvirke i beslutninger som skal tas rundt barnehagen

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

BARNEHAGEN SKAL LEGGE TIL RETTE FOR AT ALLE BARN KAN OPPELVE BEVEGELSESGLEDE, MATGLEDE OG MATKULTUR, MENTALT OG SOSIALT VELVÆRE OG FYSISK OG PSYKISK HELSE. BARN SKAL INKLUDERES I AKTIVITETER DER DE KAN FÅ VÆRE I BEVEGELSE, LEK OG SOSIAL SAMHANDLING OG OPPELVE MOTIVASJON OG MESTRING UT FRA EGNE FORUTSETNINGER.

(RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN 01.08.17)

2 ÅR	3 ÅR	4 ÅR	5 ÅR
<ul style="list-style-type: none"> ★ Legge til rette for fysisk utfoldelse og mestring ute som inne ★ Øve på grunnleggende bevegelser som f.eks gå, krype, ake, hoppe og rulle ★ Bli kjent med kroppen og benevne kroppsdeler ★ Begynnende selvstendighetstrening som f.eks av-, og påkledning ★ Lære gode rutiner mht håndvask 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal få oppleve gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer ★ Kjenne seg trygge på å utfolde seg fysisk både ute og inne, på ulike underlag og i ulent terreng ★ Delta i matlaging og baking, kunne øve på å smøre brødmåltidet selv ★ Øve på toalettbesøk og lære seg å vaske hendene ★ Få veiledning og erfaring med å kle på seg selv, og få kunnskap om hvilke tøy vi trenger til hvilket vær ★ Delta i finmotoriske aktiviteter som for eksempel perler, puslespill og tegning 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Barna skal få gode erfaringer friluftsliv til ulike årstider ★ Opplive glede ved å mestre lek og bevegelse. Barna skal få delta i matlaging ★ Lære hvilke klær vi kler på ift vær og årstid og kunne kle på seg selv ★ Aktiviteter som perling, puslespill, tegning, ha rett blyantgrep, å kunne tegne noe konkret ★ Opplive glede gjennom bevegelse og dans til musikk 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Fokus på sunt og variert kosthold, og selvstendighet ved måltid som for eksempel å helle melk selv ★ Fokus på finmotoriske øvelser som klipping og blyantgrep ★ Barna får beskjed om hva slags tøy de skal ha på seg og kler på seg selv ★ Går lengre turer i skog og nærmiljø. Fokus på klatring og bevegelse ★ Kunst, kultur og kreativitet

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI ER MED PÅ Å FORME MÅTER OG OPPFATTE VERDEN OG MENNESKER PÅ OG PREGER VERDIER, NORMER OG HOLDNINGER. FAGOMRÅDET RETTER SÆRLIG OPPMERKSOMHET MOT BARNEHAGENS SAMFUNNSMANDAT OG VERDIGRUNNLAG I ET SAMFUNN PREGET AV LIVSSYNSMANGFOLD. (RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN 01.08.17)

2 ÅR	3 ÅR	4 ÅR	5 ÅR
<ul style="list-style-type: none"> ★ Oppleve tilstedeværende voksne som veileder og støtter opp om vanskelige situasjoner og som fremmer det positive i relasjonene ★ Lære å sette ord på følelseslivet og ulike sinnsstemninger ★ Lære å ha respekt for og være snille med hverandre ★ Å få kjennskap til egen påvirkning ovenfor andre, utvikle empati ★ Bli kjent med høytidenes mange tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Det skal være rom for opplevelse, undring, ettertanke og gode samtaler i hverdagen ★ Lære å ta vare på hverandre, vise respekt for andres ting, vente på tur ★ Barna skal ta del i og få kjennskap til opplevelser knyttet til høytider og tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Lære å støtte hverandre ★ Øve på å vise empati og forståelse for andre, øve på å løse konflikter ★ Barna skal lære turtaking ★ De skal ta del i og få kjennskap til opplevelser knyttet til høytider og tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> ★ Lære å ta hensyn til hverandres følelser. Bidra til å skape toleranse og respekt ovenfor hverandre ★ Lar barna få søke svar selv, gjerne gjennom internett ★ Reflektere sammen med barna over egne handlinger og handlingsalternativer ★ Gi barna språklige verktøy og metoder for å mestre ulike følelser uten at følelsene går utover andre ★ Sette seg inn i andres ståsted ★ Markerer ulike høytider og skaper tradisjoner ★ Juleevangeliet, Lucia, FN-dagen hvor vi samler inn penger til fattige barn

SKOLESTARTERKLUBBEN

2017-2018

En ny gjeng er klar for å rykke opp som skolestartere, og vi er klare for å ta imot en ny gjeng. Å vente på å få lov til å bli skolestarter kan for noen virke som en uutholdelig oppgave, og det kan vi godt forstå. For skolestarterne får alltid oppleve noen ekstra spennende ting det siste året i barnehagen. Årets gjeng fra Trollskogen er: *Phillip, Amanda, Marie, Noah, Mikkel, Jonathan og Maya. Fra Maurtua kommer: Amelia, Storm, Kevin, Nathalie, Meda og Isabella.*

Målet med skolestarterklubben er ikke å gjøre barna klare til skolen med mest mulig bokstaver og tall på innsiden. Målet er å forberede barna på hverdagen som kommer med hovedfokus på sosial kompetanse og selvstendighet. I tillegg til dette, benytter vi oss av "Trampoline" som er et lekent og pedagogisk opplegg rettet mot de eldste barna i barnehagen.

Det består av et aktivitetshefte med 11 temaer som barna bruker, hvor vi jobber med praktiske oppgaver og oppgaver i bok parallelt. Temaer som tall og bokstaver, rim, stavelser, sortering og posisjoner er

eksempler på slike temaer. Målet er ikke å bli ferdig med boken før skolestart, men å bruke tid på hvert enkelt tema på en lystbetont og leken måte.

I februar skal alle skolestarterne lage sin egen CV som skal tas med til innskrivingen på skolen. Dette er et ledd i kommunens retningslinjer for overgang fra barnehage til skole. På foreldresamtalen på våren 2018, skal foreldre og pedagogisk leder i samarbeid fylle ut et skjema som barnehagen sender skolen før skolestart. Mer info om dette fås på høstens foreldremøte.

Det gjennomføres skolebesøk til alle skolene barna skal starte ved på våren. Da pakker vi med oss sekk og niste og har hele dagen på skolen. Vi blir kjent med skolens inne- og uteområde, og treffer noen av de ansatte i skolegården før vi reiser tilbake til barnehagen igjen.

Vi har avslutning for skolestarterne mot slutten av barnehageåret, med en ekstra oppmerksomhet på sommerfesten som avholdes i juni.

Om overgang fra barnehage til skole i rammeplan:

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barnet kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen.

De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen

og skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. Barna skal få bli kjent med hva som skjer i skolen og skolefritidsordningen.

(Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2017)

Vi gleder oss til å ta fatt på barnehagens siste år sammen med dere. Vi skal ha det knallgøy!
Stian & Jannicke

PLANLEGGING, DOKUMENTASJON OG VURDERING

MÅLET MED PLANLEGGING ER Å SIKRE AT VI BRUKER KUNNSKAP OM BARNES UTVIKLING OG AT VI UT FRA DETTE LEGGER TIL RETTE FOR EN GOD BARNEHAGE.

SLIK GJØR VI:

- ★ Planlegger turer og aktiviteter for hver gruppe
- ★ Lytter til foreldrene og barna i planleggingsarbeidet
- ★ Planlegge realistisk og langsiktig
- ★ Utarbeider månedsplaner for hver avdeling og gjør den kjent for foreldrene
- ★ Evaluere arbeidet vårt kontinuerlig

MÅLET MED DOKUMENTASJON ER Å SYNLIGGJØRE ARBEIDET SOM GJØRES I BARNEHAGEN SLIK GJØR VI:

- ★ Har god kommunikasjon med foreldrene og er åpne for innspill
- ★ Forteller foreldrene om hvordan barnet har hatt det i barnehagen ved henting
- ★ Gjennomfører foreldresamtaler
- ★ Bruker kartleggingsverktøy ved enkelte anledninger
- ★ Gjennomfører brukerundersøkelse hvert år

ÅRSHJUL BOLLERØD FUS 2017/2018

HVA	NÅR	FOR HVEM
AUGUST Planleggingsdager	17. & 18. august	Personalet – BHG STENGT
SEPTEMBER Foreldremøte Blålysuke	19. september 18.-22. september	Foreldre og personal Barn og personal
OKTOBER FN-dagen Bollerød bursdag 26. år	24. oktober 31. oktober	Foreldre, barn og personal Barn og personal
NOVEMBER Planleggingsdag	10. november	Personalet – BHG STENGT
DESEMBER Julevandring Tistedal kirke Barnas julebord Luciafeiring Nissefest	5. desember 8. desember 13. desember 15. desember	Skolestarterne og personal Barn og personal Foreldre, barn og personal Barn, personal og nissen
JANUAR Planleggingsdag	2. januar	Personalet – BHG STENGT
FEBRUAR Samefolkets dag	6. februar	Barn og personal
MARS Karneval Barnehagedagen med foreldrekafe og utstilling Påskevandring Tistedal kirke Påskefrokost	2. mars 13. mars 20. mars 22. mars	Barn og personal Foreldre, barn og personal Skolestarterne og personal Foreldre, barn og personal
APRIL FUS-dagen	26. april	Barn og personal
MAI Dugnad Fotografering Planleggingsdag 17. mai markering Bollerødløpet Kirkens bursdag Tistedal kirke	2. mai 3. mai 11. mai 16. mai 24. mai 29. mai	Foreldre og personal Barn og personal Personalet – BHG STENGT Foreldre, barn og personal Barn og personal Skolestarterne og personal
JUNI Sommerfest	6. juni	Foreldre, barn og personal

KONTAKTINFORMASJON

Telefon kontor: 916 54 663
Telefon Trollskogen: 916 54 664
Telefon Maurtua: 916 54 665
Telefon Hakkebakkeskogen: 916 54 666
E-post: dl.bollerod@bhg.no

Bollerød
Grimsrødhøgda 115,
1791 Tistedal